

Szentgyörgyi László

A Bús Tehén besúgója*

A városszéli, a múlt század hatvanas-hetvenes éveinek hangulatát idéző kocsmá a szokásos délelőtti arcát mutatta: a söntésnél Tivadar úr, a nyútt arcú, csapzott hajú, kialvatlan csapos unottan, gépiesen tett-vett, inkább csak a látszat kedvéért, a teremben egy-két környékbeli ismerős figura múlatta a drága időt.

A Bús Tehén nevű erkölcsülyesztő csak valami csoda folytán úszta meg a dühöngő építkezve rombolást. Az akkoriban gombamód elszaporodó lakótelepek egyike épp azon a városrészen épült – a szocializmus dicsőségére, s a benne lakni kényszerülők örök bánatára. A város egyik fő ütőerének számító Hosszú utcába torkolló Kis köz sarkán álló zömök ház annak köszönhetően úszta meg a bontást, hogy az építők bejáratot kényszerültek biztosítani a háttérben álló, akkor épp bővülő ortodox templom felé, így az eredetileg tervezett három lakóépület helyett csak kettőnek jutott hely. A Bús Tehénnek – a hivatalos álláspont szerint: átmenetileg – megkegyelmeztek.

Azóta eltelt ugyan már négy évtized is, de a lebuja még mindig áll. Az igaz: a „blokkok” megjelenésével igencsak megváltozott a világ körülötte – és főleg benne. Elsőként a vendégek cserélődött ki: a régi arcokat újak váltották fel. Az állandóságot Tivadar úr

jelentette, aki a rendszerváltás után visszaigényelte családjá egykori tulajdonát, s onnantól büszke főnökként már maga működtette. – Semmi sem olyan, mint régen, az alkoholisták sem – mondogatta, ha ritkán szóba elegyedett valakivel. A régi törzsvendégek vagy elköltöztek, vagy kihaltak, az újak pedig bizony mások, mint az elődök. – Legfennebb az italt vedelik akkora elszántsággal – jegyezte meg egy alkalommal Tivadar úr.

A szocreál szürkeséget és szegénységet, amely a berendezésében is tetten érhető volt, felváltotta a piacgazdasági körülmények között mindent elárasztó vásári sokszínűség. A Bús Tehén azonban még mindig inkább számított lerobbant talponállónak, mint szolid kocsmának. Még akkor is, ha a tenyéryi belső terem sarkaiban egy-egy kétes tisztaságú piros-fehér kockás abrosszal terített asztal állt, többnyire a délutáni törzsvendégek számára, akik rendszerint csak záráskor és Tivadar úr határozott felszólítására távoztak.

Közéjük tartozott Vaszi is. Feltéve, ha képes volt talpon maradni addig.

A Bús Tehénben nem volt telt ház azon a délelőttön sem, a szokásos arcokon kívül alig tűnt fel más. A környéken dolgozó szakik be-beugrottak ugyan, de nem sokat időztek a szigorú tekintetű Tivadar úr színe előtt. – Nekik – mily igazságtalanság! – meg kell keresniük az italra valót – jegyezte

* A megjelenés előtt álló elbeszéléskötet címadó írása

meg az egyik hajléktalan felé fordulva az ironikus hangulatban lévő csapos. Ők csak dolguk végeztével vagy munkaidejük lejártá után álltak be a hoszszulábú asztalok mellé, olykor egészen záróráig. Ilyenkor melléjük csapódtak a mindig pénz nélküli, lecsúszott alkoholisták is, természetesen némi potya reményében.

Vaszi is ott támasztotta a falat a külső terem sarkában, s a plazmatévé képernyőjét bámulta. Előtte a szokásos vodkás pohár, kísérő gyanánt pedig a korsó sör. Az erőset egyből felhajtotta, a sörből mindig csak annyit, hogy elnyomja a torkát maró ízt. Körülötte gyorsan cserélődtek a vendégek, akik egyetlen csuklómozdulattal felöntötték a pálinkájukat, s ahogyan jöttek – sietve –, úgy távoztak. Volt, aki hangosan köszönt, volt, aki csak némán biccentett feléje, de a többség megvetően nézett át rajta, mintha ott sem lett volna. – Vajon kinek szól a megvetés, annak a lerobbant alaknak, aki jelenleg vagyok, vagy a sokak által rettegett embernek, aki egykor voltam? – mormogta maga elé ilyenkor.

– Még egyet a szokásosból – nyújtotta már alig remegő kézzel üres poharát a csapos felé Vaszi. – Ahogy gondolod – érkezett a válasz. – Írd a többi mellé! – utasította Vaszi. Tivadar úr egy piszkos borítójú füzetet kotort elő a pult alól, s lapozgatni kezdte. – Futja majd a nyugdíjból a törlesztésre? – kérdezte, arra próbálván figyelmeztetni Vaszit, hogy meglátása szerint túllépte a megszokott hitelkeretet. – Nyugi, nyugi, jut is, marad is – válaszolt az, nem annyira a csapos, mint önmaga megnyugtatósára, s a tele poharát két kézzel megragadva – egyetlen csepp se loccsanjon ki belőle! – a helyére csoszogott.

A söntés mögötti italpolc fölött ott felejtett falióra unottan ketyegve jelezte az idő múlását. Vaszi már a negyedik pohár vodkánál tartott. Minden jel arra mutatott, hogy újra meggyúlik vele Tivadar úr baja. Akárcsak legutóbb, amikor zárás után a szomszédos siktator falához volt kénytelen támasztani a csontrészeg alakot. Ott is maradt, amíg szomszédai közül valaki meg nem szánta, s haza nem cipelte. Többnyire a bejárat előtti padon józanodott ki. Az is megtörtént, hogy elveszítette lakáskulcsát. Ilyenkor fel kellett törni a zárat, ha egyéb megoldást nem találtak a behatolásra. Napokba tellett a kár, a rongálás nyomainak eltüntetése. Ugyanannyiba a másnapossággal járó szenvedés. Ilyenkor fogadkozott, hogy soha többé...

Aztán mégis a Bús Tehénben kötött ki.

Lassan délutánba hajlott az idő, kezdett megtelni a kocsmá, a belső teremben is ültek már néhányan.

Hangos társaság lépett be, látszott rajtuk, hogy előzőleg valahol már előmelegítettek. Körbeállták a Vaszi melletti asztalt. Csomagjaikat az utcára néző hatalmas ablak párkányára helyezték, de nem volt szerencsájük, azok minduntalan a padlón landoltak. Vaszi a részegekre jellemző széles, szögletes mozdulatokkal jelezte, hogy ártatlan a dologban, s próbálta visszahelyezni a hátizsákokat korábbi helyükre. – Pardon, pardon – ismételtette torz mosollyal. – Kicsoda az ürge? – kérdezte egyikük megvetően, s villámokat szóró tekintetet vetett rá. – Hagyd az öreg besúgót – válaszolta az, akiben Vaszi gyerekkori barátjának fiát ismerte fel. – Hogy merészeled,

te..., te...? – pattant fel az öreg, mint aki darázsészekbe tenyerelt. Ahogy meglátta a szemközti tükörben imbolygó önmagát, nyomban visszavonulót fűjt. – Bár, ha úgy nézzük, nem kell hozzá nagy bátorság... – mormogta csendben, s felhajtotta maradék italát.

Aznap valahogy nem vágyta annyira a bódulatot, csak bámult vizenyős tekintettel a messzi távolba, s próbálta felidézni a kötekedő fiatalember apját – valamilyen Józsinak hívták, a vezetőneve sehogy sem jutott eszébe –, akit valaha, amikor még tehette, maga „intézett el”. – Ha te tudnád... – motyogta halkán, s kihívó tekintettel fordult a fiatalember felé.

A nyolcvanas évek közepe táján ő volt az, aki egy jelentésében az akkor üzletvezetőként dolgozó egykori iskolatársára uszította a szekut. Bosszúból tette, amiért az nem szolgálta ki valami hiánycikknek számító olyasféle áruval, amihez akkoriban csak pult alól lehetett hozzájutni. – Sajnos, kifogytunk belőle – válaszolta elutasítólag a kereskedő. Vaszi biztosan tudta, hogy hazudik, van még a raktáron belőle, hisz egyik közös ismerősüket alig egy fél órája szolgálta ki vele. – Na ide figyelj, megmutatom én neked, kivel van dolgod – öntötte el a méreg, s vésztyóslóan kiviharzott a boltból.

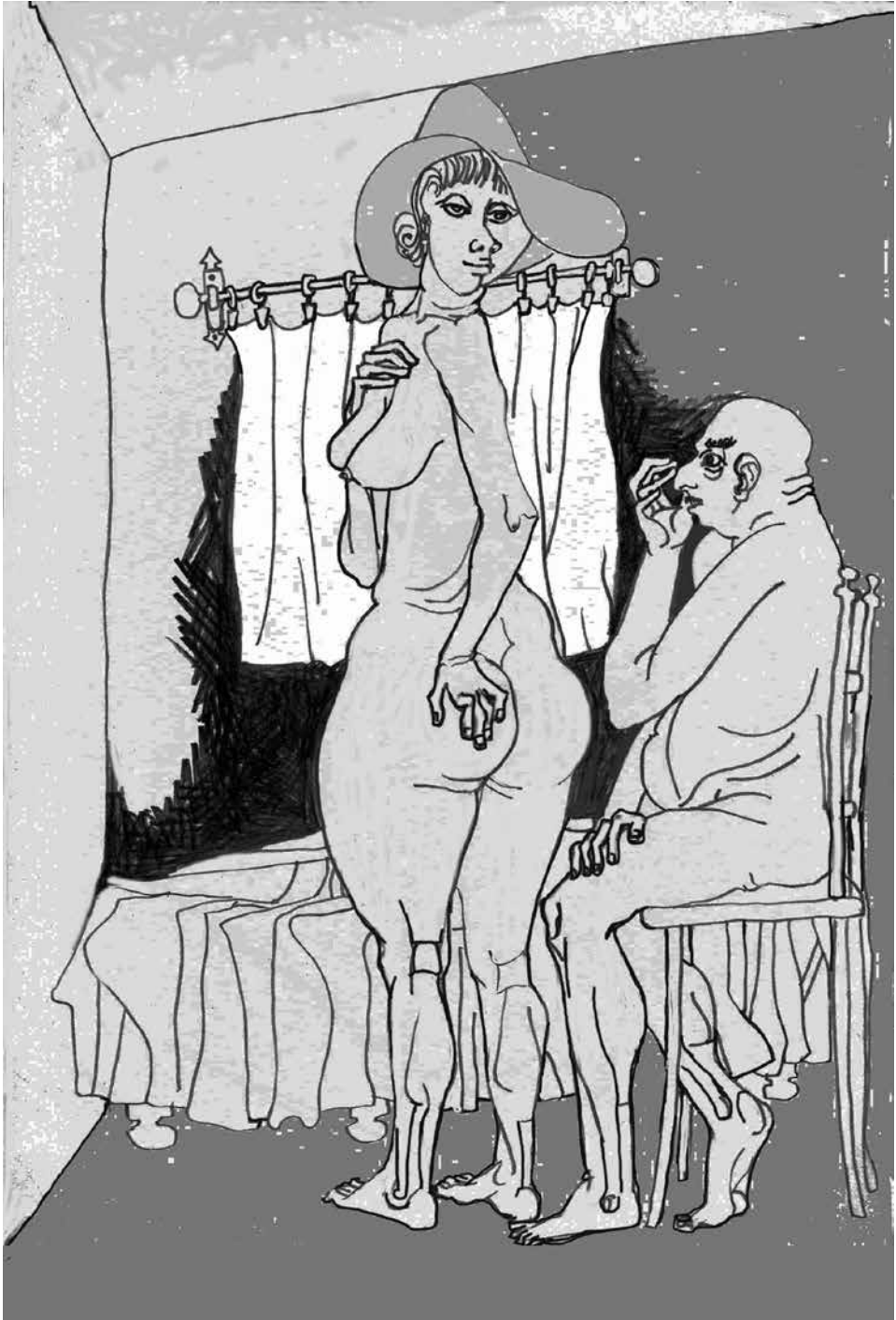
A jelentés következményeként elkezdődött a boltos vesszőfutása. Hónapokig tartott a zaklatás. Előbb csak berendelték, kihallgatták, nyilatkozatot írtak alá vele, aztán hazaengedték. Majd újra berendelték, megfenyegették, hogy valljon, ne nehezítse meg családjá, gyerekei életét. Nem bántak vele kesztyűs kézzel. Végül figyelmeztették: ha szót ejt valakinek a fizikai bántalmazásról, kicsinálják nemcsak

őt, hanem a feleségét és a fiát is. Közben házkutatást is tartottak, s láss csodát: megtalálták az elrejtett valutát, amiről ő sehogy sem akart vallani. Az idegen pénz birtoklása illegálisnak számított, szigorú büntetés járt érte.

A lelkiileg teljesen összetört ember annyira megriadt, hogy a másnapi kihallgatás elől a halálba menekült: a padláson felkötötte magát.

A középiskolában még Lakatos Laciként emlegették, csak később, a nyolcvanas években dühöngő román nacionalizmus idején váltott Lăcătuș Vasiléra. Igaz, neve már korábban is, amikor még úgy látszott, komoly sportkarriert futhat be, többnyire így jelent meg a sajtóban. Ami ellen eszébe sem jutott volna tiltakozni. Amikor lejárt személyi igazolványa helyett újat állítottak ki, abba már a román változat került. (Bár a László valójában Ladislau románul, nem Vasile; ez utóbbinak Vazul, sőt Vászoly a magyar megfelelője.)

Közvetlenül az érettségi után történt, éppen egy külföldi edzőtáborozásról tértek haza. Idősebb, öreg rókáknak számító csapattársai az akkori időkre jellemző szokás szerint kihasználtak minden ritka alkalmat, ha külföldre utazhattak a csapattal, s jól bevásároltak. Lehetőleg az otthon hiánycikként kapós termékeket keresték, amiket aztán könnyűszerrel s jó áron értékesíthettek, így egészítvén ki jövedelmüket. – Bevásároltál? – szegezte neki a kérdést a korelnök csapatkapitány, mire Vaszi igennel válaszolt. – S miket vásároltál? – folytatta a kíváncsiskodát. – Hát képeslapokat az otthoniaknak, szappant, csomag kávé anyámnak, karton cigarettát apámnak, cipőt

Apuci poci

a húgomnak – sorolta szégyenkezve a fiatalember. – Hát nem kényeztetted el őket – válaszolta az öreg. – Na, ide figyelj, arról van szó, hogy itt vannak ezek a cuccok, szépen elrakod a magad csomagjába, aztán a határon átjutva majd visszaadod – mondta ellentmondást nem tűrő hangon.

Vaszi vegyes érzésekkel engedett a felkérésnek. Inkább csak azért, mert illetlenségnek tartotta volna visszautasítani. Némi elégedettség is eltöltötte, hogy az öreg kitüntette bizalmával, de félt is, hogy mi lesz, ha felfedezik nála a „csempészárut”. A vámellenőrzésnél persze azonnal kiszúrták, mindenét elkobozták, s jelezték: értesítik lakhelye illetékes hatóságait. A „tetten ért” fiatalember útja hazáig felért egy kálváriával. Csapattársai próbálták vizsgáztatni, de nem nagyon sikerült... Hazaérve összeszorult torokkal várta a fejleményeket. Éjszaka álmatlanul forgolódott ágyában, napközben alvajáróként, gondolataiba merülten téblábolt. Aztán megérkezett az idézés is, amelyet két egyenruhás nyújtott át.

A kihallgatása rövid volt, nyilatkozatot íratlak vele, amelyben rögzítették a tényállást. A kihallgatója hangosan felolvasta, majd aláíratta vele. Ezek után következett az, ami meghatározta további életét: miután kihallgatója ismertette, milyen következményekkel járhat a csempészás – büntetőjogi eljárás, talán börtönbüntetés –, felvilágotlotta előtte a vádejtés elkerülésének feltételét. – Ha beleegyezik abba, hogy együttműködik velünk, hogy értesít bennünket minden olyan törvénybe ütköző, illetve államellenes cselekedetről, amelyről tudomást szerez, akkor ezt az esetet meg nem történtenek tekintjük – dobta eléje a „mentőövet” a

tiszt. Vaszi kétségbeesve kapott utána.

Gondolkodás nélkül aláírta az eléje tolt dokumentumot.

Csak később döbrent rá, hogy csapattársá aktív szerepet vállalt behálózásában. Gyaníthatóan maga is beszervezett ügynök volt. A sablon, amely szerint eljártak, pofonegyszerű volt: valamiképpen olyan szorult helyzetbe hozni a kiszemeltet, amiből ne lássa a kiutat, illetve csak azt az egyet, amit „nagylelkűen” felkínálnak neki. Az esetek többségében az áldozatok – tettük következményétől, azaz a megtorlástól való félelmükben – engedtek a kényszernek: aláírtak.

Megtette Vaszi is, aztán rettegéssel vegyes kíváncsisággal várta a fejleményeket... Lelkiismeret-furdalása nem volt, inkább megkönnyebbülés-félet érzett, hogy megúszta a felelősségre vonást. Túl fiatal volt és tapasztalatlan ahhoz, hogy felmérje tettének súlyát, esetleges következményeit. Az elején viszonylag könnyen, simán ment minden: nem tett mást, mint írásba foglalta, hol és mit hallott, esetleg látott. Alig másfél hónapig tartott a „próbaidő”, aminek végén jelezték: meg vannak elégedve a „munkájával”.

A későbbiekben már tartótisztje, Gicu jelölte meg a célszemélyeket, akikről jelentést várt. A szolgálat kötelékébe tartozók közül többnyire csak vele tartotta a kapcsolatot. Ritkán azonban előfordult, hogy Gicu felette se, egy rosszarcú, mogorva alak is jelen volt az eligazításokon, amelyekre soha nem a szolgálat hivatalos székhelyén, hanem szinte mindig egy főtéri ház egyik lakásában került sor, amelynek gazdjával soha nem találkozott. Ha nyilvános helyen futottak össze, úgy

kellett tenniük, mint akik nem ismerik egymást.

Lassan már estébe hajlott az idő, a záróráig azonban még túlzottan sok volt hátra, Vaszi pedig kitartóan, s egyre nagyobb szomjúsággal döntötte magába az italt. – Nem lesz túl sok, fater? – szólt át a szomszéd asztaltól valaki. – Fiúk, tudjátok meg, utálok a vodkát, ezért ott pusztítom, ahol érem – válaszolta botladozó nyelvvel, torz vigyort mellékelve hozzá.

Ha már annyit ivott, elméjében észrevétlenül oldódtak a múlt és jelen, képzelet és valóság között húzó-dó határvonalak, s ő elszabadult sárkányrepülőként ott lebegett a sebesen váltakozó idősíkok között. Korábban napi két liternyit is leöntött a torkán, tucatszámú sör által kísérvé, de az utóbbi időben már jóval kevesebb is megártott, ilyenkor észrevétlenül szakadt el a film, estek ki órák, olykor egész napok a memóriájából. Elmúlt életének árnyai kísérték, folyamatosan emlékeztették, nem hagyták nyugodni. Azért ivott, mert felejteni szeretett volna, de maga is tudta, ez lehetetlenség.

A kezdeti években simán ment minden: nyitott szemmel és füllel járt-kelt, írta a jelentéseket. Megbízói meg voltak elégedve. Vizonzásul a rendszeres anyagi juttatás mellett egy-egy kérését is teljesítették. Például nyugati útlevélhez segítettek. Igaz, a kellemeset össze kellett kapcsolnia a haszonnal, azaz gyerekkori barátjáról kellett jelentenie, akit szintén felkeresett. Meg kellett tudnia, kivel tartja itthon a kapcsolatot? kiket látott vendégül, fogadott otthonában? ellenségesen viszonyul-e a román politikai kurzushoz? stb.

Kezdetben a lelkiismeret-furdalás bármiféle jele nélkül végezte, amit rábíztak, amit vállalt. Kételyei nem voltak, hogy esetleg helytelen, amit tesz. Úgy vélte: ártatlanul keveredett a kényelmetlen helyzetbe, de élve a felkínált lehetőséggel, kimászott belőle. Azokkal nem gondolt, akiket maga sodorhat hasonlóba. – Az ember vigyázzon magára, ha tud. Ha nem, viselnie kell a következményeket – jelentette ki egyszer, a '89-es politikai fordulatot követő zavaros napokban, amikor maga is jócskán be volt ijedve, mi lesz, ha kitudódik a múltja...

Utólag végiggondolva, a törést számára a gyermekkori ismerős, az üzletvezető öngyilkossága okozta. Képtelen volt feldolgozni a történetet, elfogadni a tényt, hogy ő volt az, aki a halálba kergette. Keserű napok sorát okozta az eset, évekkel később is mint derült égből a tökönrúgás, hirtelen törték rá a kellemetlen emlékek. Miatta szokott rá az ivásra is. Bár előre tudta, amit később a gyakorlatban is megtapasztalt: az ital is csak enyhítette, zsibbasztotta a maró önvádat, amit érzett, hogy aztán a kijózanodás után még erősebben és a legváratlanabb pillanatokban újra jelentkezzen. Magára maradt. Szakemberhez nem fordulhatott segítségért, hisz ahhoz fel kellett volna tárnia élete titkát.

Gicu figyelmét sem kerülte el, hogy az ital rabjává vált, ami hátráltatta munkájában. Előbb csak fejcsóválva figyelmeztette, ha nem változtat, akkor számolnia kell a következményekkel. Hogy mire gondolt, azt nem részletezte. A figyelmeztetés hiábavalónak bizonyult, Vaszi képtelen volt megkapaszkodni a lejtőn, bár sokszor megpróbálta: fogadkozott is gyakran, de

hasztalan, egyre mélyebbre süllyedt. Végül kezdtek mellőzni, egyre kevesebb megbízatást kapott, s már attól tartott, ejtik teljesen, ami ki tudja, milyen következményekkel járhat... Az ismeretlentől tartott, de nagyon.

Teljesen összezavarodott, kilátástalanságában újra és újra a pohár után nyúlt. Gyakori öntudatködös állapotában ki tudja, hol és miket járhatott el a szája, mert egyszer csak megszólalt munkahelyén a telefon. Gicu volt, aki korábban soha nem tapasztalt távolságtartással beszélt, s a következő hétre berendelte a „céghez”. Vaszi tudta, érezte: nem sok jót várhat...

A találkozóra, objektív okokból, nem került sor: aznap bukott meg a Csau-rendszer. – A forradalom vagy mi teljesen felfordította életünket – emlékezett vissza a mozgalmas napokra. Megbomlott az addigi rend a szolgálatnál is, az állományt a hadsereg irányítása alá vonták. A teljes gépezet egyik napról a másikra szinte megbénult, a személyzet valósággal illegálitásban vonult, különösen az ismert arckokat parancsolták egy lépéssel hátrább, az ügynököket pedig kényszerűségből pihentették. Végül, még ugyanazon év utolsó előtti napján, hivatalosan fel is számolták a Securitatét. Vaszi megkönnyebbült, de amint kezdtek nyilvánosságra kerülni a különböző dokumentumok, egyre izgatottabbá vált: mi lesz, ha egyszer kitudódik az ő múltja is.

Eltelt a tél, s a tavasz meghozta a megnyugvást, legalábbis egyesek számára: a marosvásárhelyi magyarellenes pogrom után hivatalosan is bejelentették az új szolgálat megalakulását, igaz, csupa régi emberekből.

Csendben várta, mit tartogat számára a jövő. Időközben leszálalékoltatta magát, biztonságosabbnak tűnt a kevés nyugdíjjal járó státus, mint naponta megfordulni ott, ahol ki tudja, milyen veszélyek leselkedhetnek rá. Aztán egyszer csak jelentkezett az új Gicu, s ismertette feladatkörét: a magyar vonatkozású nyilvános rendezvényeket kellett látogatnia, s beszámolnia az ott elhangzottakról, no meg mindenről, ami a régi-új megbízóit érdekelhette.

A későbbiekben érezte ugyan, hogy egyre mélyebbre süllyed, de nem volt ereje, bátorsága változtatni. Nem is hitte, hogy egyáltalán lehetséges. Úgy érezte, billogot visel a homlokán, mindenki tudja, miben sántikál, s ezért mindenki megveti. Egy alkalommal a zöldségpiacon félelmetes élményben volt része: hirtelen hangos kiabálás támadt az asztalok között. – Van képed az emberek között mutatkozni? – szegezte a kérdést egy idősebb, viszonylag jól öltözött öregúr egy hasonló korú melegítő, zsekóalaknak. – Mocskos szekusok, hát lehet, hogy Iliescu és a hozzá hasonlóknak nem bántanak, de én nem tudok felejteni! Sem felejteni, sem megbocsátani nektek, gazemberek! – kiabálta torkaszakadtából a láthatóan feldúlt férfi a szekusnak nevezett felé. Aki megpróbált elvegyülni a tömegben. Vasziban valósággal megfagyott a vér: rádöbbsent, hogy vele is bármikor megtörténhet hasonló.

Ezt követően napokig ki sem mérészkedett a lakásából, nehezebbre esett emberek közé mennie, kellett az ital, hogy segítségével legyőzze a lebukástól való félelmét.

A nap lassan estébe hajlott, Vaszi a kora délelőtti óráktól ott támasztotta

Holdárnyékban

Lányrablás

mikor a falat, mikor az asztalt, mikor mindkettőt a Bús Tehénben. A sűrűn cserélődő vendégek néha-néha odavetettek felé, úgy foghegyről, valami köszönésfélét, de mintha mindenki kerülte volna, hogy szóba elegyedjen vele. Valójában nem is hiányzott neki senki társasága. Túl volt már azon, hogy bárkivel is megosztani próbálja gondolatait.

Többnyire úgy kezdte, mint azok, akiket még nem kerített hatalmába az italozás szenvedélye. Eltelt egy félóra is, amíg elszopogatta az első decit, egy-egy korty sör kíséretében. A másodikhoz már feleannyi idő sem kellett, a harmadikhoz még annyi sem. Közben lélekszakadva és sikertelenül próbálta követni elszabadult képzeletét. Elméjében gyors egymásutánban, de nem időrendi sorrendben követték egymást elmúlt életének összefüggéstelen képkockái.

Ilyenkor zavaros tekintettel nézett körül, vette szemügyre a kocsmá vendégeit, mintha azt kutatná, ki lehet az, akinek valaha árthatott, aki esetleg ismeri élete titkát. Ami meggyőződése szerint, különösen amióta elméletileg bárki hozzáférhet a róla készült iratcsomóhoz, már nem is titok. – Lehet, hogy tudjátok, hogy besúgtalak, de gyáván hallgattok, nincs bennetek bátorság, hogy férfiasan elém álljatok, s a szemembe mondjátok, mit gondoltok rólam... – motyogta maga elé, s kihívónak szánt, de valójában torzra sikeredett tekintetét körbejáratta a kocsmában. Senki nem figyelt rá.

Sokszor észrevétlenül szakadt el a film, erre csak akkor döbbsent rá, amikor észlelte, órák teltek el azóta, hogy utoljára tudatánál volt. Hogy időközben mit tett vagy mondott, arra egyál-

talán nem emlékezett. Egyetlen menedékként az újabb adag ital mutatkozott. Az legalább enyhített rosszkedvén, tompított lelkiismeret-furdalásán, s ha nem, akkor újfent az öntudatlanság állapotába taszította. Ivott, mint akit olthatatlan szomjúság gyötör. Pedig sokszor már ahogyan lenyelte, fordult is vissza gyomrából az ital... Volt, amikor elérte a mosdót, volt, amikor nem.

Tivadar úr ilyenkor a kezébe nyomta a felmosót, s kiadta az ukázt: tisztára! Ha képtelen volt rá, akkor nyomatékosan felkérte a távozásra. Ha nem sikerült szép szóval megszabadulnia tőle, némi erőszakhoz folyamodott: karjánál erősen megragadva kivezette a fájdalomtól sziszegő Vaszit. Ha egyedül képtelen volt hazamenni, a kocsmá melletti sikátorban álló garázsok közötti padok valamelyikére ültette/fektette: vigyázzon rá a részegek védőangyala.

„Valamilyen” Józsinak a fia azt tudta róla – valahonnan hallhatta –, hogy besúgó, de azt már nem, hogy apja haláláért, ha csak közvetve is, ő okolható. A kocsmába való belépésük pillanatától a záróráig eltelt idő alatt Vaszi végig azzal próbálkozott, hogy szóba elegyedjen a fiatalemberrel, hogy arcába vág hassa: nem tart tőle. – Tele van a tököm veled, meg mindenkivel, akik utálkozva besúgóztok – dűnnyögte botladozó nyelvvel maga elé. Közben meg széles mozdulatokkal gesztikulál, a részegekre jellemző módon vigyorog, de inkább csak grimaszol.

A fiatalok végül megelégtettek. – Fogd be a pofád, öreg! – ripakodott rá egyikük, éppen a „valamilyen” Józsinak a fia. Vaszit előntötte a düh, indulatosan fordult feléjük: – Vigyázz, fiú, mert

még megjáród, akárcsak az apád – vágta vissza. – Honnan tudod te nyomorult, mi történt az apámmal? – kérdezte vészjóslóan a fiatalember. – Nemcsak azt tudom, mi történt veled, azt is, miért – replikázott a részeg.

Szó szót váltott, s Vaszi, hogy bizonyítsa, hidegen hagyja mások véleménye, de főleg az alkoholmámor okozta kivagyiságból, szemébe vágta: – Tudd meg, hogy én jelentettem fel, de annyi tartás nem volt benne, hogy vállalja tetteiért a felelősséget, ezért a könnyebb utat választotta: gyáván megfutamodott – mondta, s kárörvendően vigyorgott hozzá. Amint kiejtette a szavakat, máris megbánta. Megszólalt agya valamely józanabb zugában a vészcsengő, jelezvén: ezt azért mégsem kellett volna.

Innentől felgyorsultak az események: a rövid ideig tartó döbbszent követően – nehezen jutott el a fiatalember tudatáig, amit Vaszi közölt vele –, kemény, sértegetésektől sem mentes szóváltás alakult ki közöttük. A csetepaté – miután a zárórára való hivatkozással Tivadar úr kitéssékelte a hangos társaságot – az utcán folytatódott, s a garázsok által övezett sikátorban zárult. A szóváltást rövid lökdösődés követte. A fiatalok körbeállták Vaszit, s kabátját mellkasán megragadván egymás karjaiba taszigálták a szinte tehetetlen alakot. Egyikük egyszer csak

félreállt, s a feléje zuhanó, egyensúlyát veszített testet hagyta hanyatt az úttestre zuhanni.

A furcsa hangot, ami a landolást kísérte – a talp alatt szétmorzsolódó dióhéj szól így –, egyikük sem hallotta, csak egyedül Vaszi. Még a hasító, kijózanító fájdalom ellenére is. „Valamilyen” Józsi fia föléje hajolt ugyan, s megnézte, éle-e az öreg, de szuszogását észlelve felállt, s hagyta a zsákként heverő testet. – Ha megcsípi egy kicsit a hideg, hamarabb kijózanodik – jegyezte meg, s a társaság vihogva elhagyta a sikátort.

Vaszi hasító fájdalmat érzett a fejében, próbálta kitapogatni a baj okát, de karjai nem engedelmessé váltak, aztán rádöbbszent: lábai sem. Olykor félbeszakadt a fájdalom, olyankor egy fehér fal előtt kaleidoszkóp-szerűen váltottak egymásba áldozatainak arcképei. Láttukon Vaszi nem érzett sem lelkipurdalást, sem megbánást... Csak valami kárörömfélét. Aztán újra az éles fájdalmat a fejében... S következett megint a kaleidoszkóp, egyre szédületesebb iramban, míg végül leállt az egész... A kimerevedett utolsó képkockáról Vaszi babszalygott vissza.

A sikátorban hanyatt fekvő élettelen testre – füléből és orrából még mindig szivárgott a vér – másnap hajnalban találtak rá a munkába egyekvők.

Bábos